

"Hüzün" kavramı Risalelerde nasıl işlenmiş?

"Hodbin adam hem hodgâm, hem hodendiş, hem bedbin olduğundan, bedbinlik cezası olarak nazarında pek fena bir memlekete düşer. Bakar ki, her yerde âciz bîcâreler, zorba müthiş adamların ellerinden ve tahribatlarından vâveylâ ediyorlar. Bütün gezdiği yerlerde böyle hazin, elîm bir hali görür. Bütün memleket bir matemhane-i umumî şeklini almış. Kendisi şu elîm ve muzlim haleti hissetmemek için sarhoşluktan başka çare bulamaz. Çünkü herkes ona düşman ve ecnebî görünüyor. Ve ortalıkta dahi müthiş cenazeleri ve meyusâne ağlayan yetimleri görür. Vicdanı azap içinde kalır."(1)

Mümin, her şeyi güzele ve imana uygun bir şekilde yorumladığı için, onun nazarında her şey güzel ve talihli oluyor. **Kâfir** ise her şeyi kötüye ve inkâra uygun bir şekilde yordduğu ve olaylara öylece baktığı için onun aleminde her şey kötü, hüznü ve talihsiz oluyor.

Bedbinlik (karamsarlık) tabiri, uğursuz ve karamsar bakış ve yorum anlamındadır.

Hodbin, her şeye kendi menfaat ve benliği penceresinden bakan demektir.

Hodgam, sadece kendi gamı ile kendi çıkarı ile tasalanan, başkalarının gam ve kederini hissetmeyen önemsemeyen adam demektir.

Hodendiş, sadece kendi ile ilgilenip kendi ile endişelenen demektir. Başkalarını hiç önemsemeyen ve onlar hakkında endişe duymayan bencil demektir.

Risalelerde karamsarlığın ve hüznün kaynağı olarak küfür gösteriliyor. Allah, böyle bencil ve kendine tapar derecede bağlı olan insanları cezalandırmak için alemin rengini siyahlandırıyor, her şeyi karanlık perdesine sarmalıyor. Bu yüzden kâfir küfür gözlüğü ile aleme nazar ettiği için her şeyi çirkin ve hüznü görüyor. Oysa;

"Güzel gören güzel düşünür, güzel düşünen güzel rüya görür. Güzel rüya gören hayatından lezzet alır."(2)

"Çünkü emn ü ye'sin vartasına düşmemek hikmetiyle havf u reca

---

müvazenesinde, sabır ve şükürde bulunmak için kabz-bast haletleri, celal ve cemal tecellisinden intibah ehline gelmesi; ehl-i hakikatça medar-ı terakki bir düstur-u meşhurdur."(3)

Yani insan zaman zaman ruhen daralır veya ferahlık duyar. **Kabz hali celalî, bast hali ise cemalî bir tecellidir.** Bunlar gece ve gündüz gibi birbirini takip eder durur. Bu iki hâl insanın manevi yükselişinde iki kanat gibidir.

Kabz ve bast halleri, insanı **korku ve ümit** arasında dengede tutan bir durumdur. Kişi **kabz** halinde tövbe ve istiğfar ile Allah'a yönelir, manen terakki eder. **Bast** halinde ise şükrederek derecesini artırır. İnsan, devamlı kabz halinde yaşasa bütün bütün ümidini kaybedebilir. Sürekli bast hali yaşayan kimsede ise akibetini garanti görme hastalığı ortaya çıkabilir.

Müminin hüznüne kabz hali denir, kafir ve bedbinlikteki bir hüznün müminlerde olmaz.

"Kur'ân'daki edepse hevâyı karıştırmaz. Hakperestlik hissi, hüsn-ü mücerred aşkı, cemâlperestlik zevki, hakikatperestlik şevki verir. Hem de aldatmaz...

...

Avrupazâde edepse, fakdü'l-ahbaptan, sahipsizlikten neş'et eden gamlı bir hüznü veriyor; ulvî hüznü veremez."(4)

"Kur'ân'ın edebi ise, öyle bir hüznü verir ki, âşıkane hüzündür, yetimâne değildir. Firaku'l-ahbaptan gelir; fakdü'l-ahbaptan gelmez."(5)

"Hüzün ise iki kısımdır: Ya fakdü'l-ahbaptan gelir, yani ahbapsızlıktan, sahipsizlikten gelen karanlıklı bir hüzündür ki, dalâlet-âlûd, tabiatperest, gaflet-pîşe olan medeniyetin edebiyatının verdiği hüzündür."

"İkinci hüznün firaku'l-ahbaptan gelir; yani ahbap var, firakında müştakane bir hüznü verir. İşte şu hüznün, hidayet-edâ, nurefşan Kur'ân'ın verdiği hüzündür."(6)

Dipnotlar:

- (1) bk. [Sözler, İkinci Söz.](#)
- (2) bk. [Münâzarat.](#)
- (3) bk. [Kastamonu Lahikası, 3. Mektup.](#)
- (4) bk. [Sözler, Lemeât.](#)
- (5) bk. [age.](#)
- (6) bk. [age., Yirmi Beşinci Söz, Birinci Şule, Üçüncü Şua, İkinci Cilve.](#)